

Diàleg

Salvem Antoni Gaudí!

Jordi Castellanos

En Raimon Casellas havia planificat una novella que s'havia de dir *La passió de renegar* o *Novella de les catedrals*. Les catedrals en qüestió eren la Sagrada Família (en aquells moments no passava de ser *la cripta*) i la catedral de Besalú. Romànica i envellida pel temps aquesta, blanca i mancada de misteri aquella.

El conflicte, en els papers que en tenim, no queda clar, però Antoni Gaudí n'havia de ser, sembla, un dels protagonistes: convertit al misticisme, ens diu Casellas, a mesura que va construint la catedral nova té una "estimada", monja, que és exorcitzada perquè ha robat per devoció una relíquia de la Vera Creu. Li ho descobreix en Sicuterat, l'escolà de Besalú, sobre el qual pesa una profecia: serà l'avi de l'Anticrist. Tot un joc de misteris, terrors, sacrilegis i condemnes havien d'envoltar la novella, exponent crític dels corrents apocalíptics i redemptoristes que van travessar el món catòlic del XIX. Gaudí, tan enigmàtic, tenia alguna cosa d'allò més ancestral de l'Església, al costat d'alguns dels seus elements més moderns, com l'adhesió als corrents liturgistes. Maragall, després d'una conversa amb ell, escrivia espaordit a Josep Pijoan: "Ell, en el treball, en la lluita, en la matèria, per fer la idea, hi veu la llei del càstig, i s'hi delita. No vaig poder dissimular la meua repugnància per un tal sentit negatiu de la vida, i discutírem un xic, molt poc, perquè de seguida vaig veure que no podíem entendre'ns. Jo que em pensava ésser tan fonament catòlic! Vaig comprendre que la tradició catòlica dogmàtica la representava ell, que, ortodoxament, ell estava en lo fort; que jo al seu costat era un aficionat tot travessat d'heterodòxies". Casellas, doncs, no anava tan desencaminat en barrejar-lo en aquesta trama de terror i violència religiosos.

Gaudí és un personatge molt interessant, i tenim encara moltes coses per investigar, d'ell i de la seva obra. Massa coses perquè ens vinguin ara el Papa i el Vaticà a ficar-hi cullerada. ¿Ho sap el Papa, i el seu exnunci Lajos Kada i el seu assessor monsenyor Navarro, que Gaudí parlava en català, que sempre parlava en català, i que era tan cabut en el tema que fins i tot quan el 1910 els participants a la Setmana Social Catòlica, que es feia a Barcelona, van visitar la Colònia Güell, els va rebre i els va acompanyar en la visita sense canviar mai de llengua, cosa que li va valer una violenta recriminació del pare Gabriel Palau, fundador d'Acción Social Popular? ¿Ho sap el Vaticà, que a més era catalanista, i que va ser detingut l'11 de setembre de 1924 perquè també va parlar en català als policies que li impedien d'assistir a una missa convocada per la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat per celebrar la Diada?

Doncs sí, senyors del Vaticà, aquest era Gaudí. ¿No seria millor que ens el deixessin tranquil? De sants, si tantes

ganes tenen de fer-ne, en poden trobar a molts llocs, a Xile, per exemple, on un senyor es va dedicar ara fa uns anys a fabricar-ne a centenars, a milers. Els podrien reconèixer, o reconèixer tan inestimable aportació per part d'aquest benefactor. Però en Gaudí, en Gaudí, que ens el deixin tranquil: als llimbs, al mateix lloc on han deixat aquesta maleïda llengua que el bon home s'entestava a parlar. Em temo, però, que no ens faran cas i que acabarem amb un galdós sant Antoni Gaudí i que quan ens toqui de parlar-ne a classe, especialment als professors d'arquitectura, o quan acompanyem algun amic estranger per Barcelona, semblarem tots nosaltres un espo-nerós esplet de filles de Maria. ¿I el Saló Gaudí? ¿El rebatejarem de Saló Sant Gaudí?

Estic disposat a unir-me a la resistència activa, cívica, contra la genial idea del Vaticà. Una resistència que hauria de començar amb una recerca sistemàtica dels pecats d'en Gaudí. Com poden

veure, a través del projecte novellístic de Casellas, ja he deixat anar que en Gaudí tenia una amant. A més, caldria confirmar allò que es deia de la seva joventut, de quan amb altres companys anava a la sortida de les esglésies a renegar per tal d'escandalitzar les ànimes pies que sortien de missa. Segurament, en aquells anys, es devia afartar de carn i botifarres els dies de dejuni i abstinència. Era una fórmula, popular, republicana i anticlerical, de fer-se el *progre*. Em fa por, però, treure a la llum els pecats de joventut, perquè em pot sortir malament la jugada: el Vaticà se les sap totes i ha convertit aquesta mena de pecats en un tòpic dels més gastats de les vides de sants: hi afegeix al darrera una conversió espectacular, més o menys divina (que és una cosa que abans estava molt de moda i que actualment només subsisteix en l'òrbita política) i ja no hi ha pecat que valgui. Però potser caldria confirmar tot allò de les allucinacions de Gaudí, els seus sopars d'*amanita muscaria*. Si aconseguim fer-lo passar per drogata, hauríem guanyat. El Vaticà, per ací, encara no hi passa.

Amb en Juanjo Lahuerta vam fer un text per acompanyar l'obra d'un fotògraf francès, Alain Willaume: *Gaudí. Imatges i mites*. Vam intentar posar, en tot el llibre, un cert deix irònic. Gaudí era un mite i, com tots els mites, era màgic, contradictori, manipulat per tot-hom. El darrer capítol recollia alguns antecedents d'això que trobem ara: l'intent, per part dels eclesiàstics i intel·lectuals catòlics, de convertir-lo en model de santedat. Abans d'arribar-hi, però, parlàvem d'altres manipulacions. Perquè Gaudí havia estat l'arquitecte de la terra (era el mite dels orígens), havia estat l'arquitecte dels rics (era el mite de la modernitat), havia estat l'arquitecte de Catalunya (era el mite nacional), havia estat l'arquitecte dels pobres (era el mite social) i, també, havia estat l'arquitecte de Déu (era el mite religiós). La distància entre la veritat i la mentida no importava: potser cap figura pública catalana no havia estat tan diversament interpretada com la seva. Aquesta era la gràcia. Que fos de tots. I em temo que amb el *sant* a davant (o, encara pitjor, amb el *beat*) deixi de ser-ho.

Que surtin, doncs, els advocats del diable que el salvin de les urpes de la Crosta. Perquè ens pertany a tots, als d'aquí i als de tot arreu. L'oportunisme dels senyors del Vaticà em sembla absolutament intolerable.

• Jordi Castellanos. Catedràtic de filologia catalana. UAB

FRANK JENSEN